

Zpravodaj

Hnutí za občanskou svobodu

ČÍSLO 5

ČERVENEC 1989

30. června se dožil kardinál FRANTIŠEK TOMÁŠEK 90 let. HOS se připojilo k početné řadě gratulantů následujícím dopisem:

Vážený pane kardinále,

blahopřejeme Vám k životnímu jubileu a přejeme Vám k němu zdraví a svěžest ducha. Činíme tak nejen z úcty k Vašemu vysokému úřadu, ale činíme tak ze srdce a rádi, neboť jste si získal všeobecnou oblibu statečnou obranou legitimních práv své církve, jakož i svobody svědomí a přesvědčení v nejširším slova smyslu. Veřejnost má v čerstvé paměti, jak jste se letos v lednu rozhodně zastal bitých, urážených a vězněných. Málčko si však už pamatuje, že jste byl již v roce 1968 spoluzakladatelem Společnosti pro lidská práva, jež byla tehdejší předchůdcem občanských iniciativ sedmdesátých a osmdesátých let.

PŘEDSEDŮM VLÁD A POSLANECKÝM SNĚMOVNÁM

Bulharské lidové republiky

Maďarské lidové republiky

Německé demokratické republiky

Polské lidové republiky

Svazu sovětských socialistických republik

Vážený pane předsedo rady ministrů,
vážení poslanci,

obracíme se Vaším prostřednictvím k vládě Vaší země i k jejímu nejvyššímu zastupitelskému sboru. Před téměř 21 lety, v noci z 20. na 21. srpna 1968, překročila vojska Vašeho státu hranice Československé socialistické republiky. Učinila tak v rozporu s vůlí obyvatelstva naší země i jeho tehdejších ústavních orgánů a v příkrém rozporu s platným mezinárodním právem.

Vojenským zásahem a následným vměšováním bylo hrubě porušeno ustanovení článku 1. Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, v němž se praví:

"Všechny národy mají právo na sebeurčení. Na základě tohoto práva určují svůj politický statut a svobodně uskutečňují svůj hospodářský, sociální a kulturní rozvoj."

Váš stát se zavázal toto ustanovení respektovat. Dalo by se očekávat, že po pdepeání

Hnutí za občanskou svobodu, jehož jménem Vám dnes píšeme, sdružuje lidi různých vyznání i občany bezkonfesionální. Naším společným cílem je obnova demokracie. A demokracie - jak si stále silněji uvědomujeme - zas není možná bez respektu k důstojnosti a jedinečnosti každé lidské bytosti. Leč to je právě křesťanské a - možno to tak říci - naše společné východisko.

Nestací však, aby tato pravda byla zapsána v ústavě, pokud nebude zapsána v lidech. Co by nám byla platná i ta nejlepší ústava, co by nám byly platny všechny civilizační vymoženosti, kdyby se z našeho středu ztratily radost, láska a milosrdenství, jež nás oslovují ze vzdálenosti dvou tisíciletí. A že toto poselství je dosud živé i v naší společnosti, za to vděčíme i Vám, pane kardinále.

Uvažující o příští cestě našich národů, neměli bychom už nikdy ztratit ze zřetele slova zakladatele státu:

"Ježíš, ne Caesar - toť smysl dějin a demokracie."

Prozatímní koordináční výbor

Hnutí za občanskou svobodu

R. Battěk, V. Benda, P. Brstínka,
J. Čarnogurský, J. Glac, T. Hředílek,
H. Lis, P. Neuman, J. Ruml, F. Řehánek,
J. Šabata, M. Šimečka, J. Štern

Závěrečného aktu v Helsinkách a po přijetí citovaného mezinárodního paktu Vaše vláda a Váš zastupitelský sbor zreviduje svůj postoj k srpnové invazi a veřejně se od tohoto činu distancuje.

Od helsinské konference uplyne 14 let a vy jste dosud nic takového neučinili. Slova o společném evropském domě mají tak trhlinu v samých základech.

Záždáme Vás proto:

1. Abyste uznali intervenci z roku 1968 za čin hrubě porušující mezinárodní právo a odporující lítěře i duchu helsinského procesu.

2. Abyste se veřejně zřekli Brežněvovy doktriny, kterou se intervence ospravedlňovala.

3. Má-li být porušení mezinárodního práva odčiněno, musí i vojska, jež k nám před 21 lety nezákonně vstoupila, z Československa odejít.

Nejde nám o historické reminiscence. Ráma zasazená v roce 1968 nejen Československu, ale i mezinárodnímu právu, je dosud živá.

Věříme, že i občané Vaší země naše legitimní stanovisko pochopí a podpoří.

Praha 3. července 1989

Charta 77: Tomáš Hradílek, Dana Němcová,
Saša Vondra

Československý helsinský výbor:
prof. Jirí Hájek, Ladislav Lis,
Václav Malý

Demokratická iniciativa:
Emanuel Mandler, Bohumil Doležal
Martin Litomský

Hnutí za občanskou svobodu:
Rudolf Battěk, Jan Štern, Martin
Dohnal, Pavel Bratinka, Ján Čarnogurský

Nezávislé mírové sdružení:
Jan Chudomel, Jan Svoboda,
Ruth Šormová

Společnost přátel USA:
Pavel Jungmann, B. Koutný,
P. Bartoš, Stanislav Devátý

Klub právní podpory:
Lubor Kohout, Roman Rákosník,
Alois Nedvěď

České děti: Petr Placák

Mírový klub Johna Lennona: Stanislav Penco,
Heřman Chromý

Křesťanská unie lidských práv:
Radomír Malý, Karel Coural,
Tomáš Kopřiva

Praha 2. června 1989

Akademiik
Andrey Dmitrijevič Sacharov
M o s k v a

Vážený Andreji Dmitrijeviči,

naše veřejnost pozorně sleduje diskusi na sjezdu lidových poslanců SSSR. Byla na něm i zmínka o vojenské intervenci Sovětského svazu v Československu 1968. Bohužel jeom zmínka.

Prosíme Vás, vážený Andreji Dmitrijeviči, abyste tlumočil sjezdu lidových poslanců naše přesvědčení, že by Váš sjezd měl k tomuto neobhájitelnému porušení mezinárodního práva zaujmout jasné stanovisko. měl by intervenční akt odsoudit a rozhodnout o stažení vojsk, jež naše území nezákonně vstoupila. Pokud tak Sovětský svazu neučiní, zůstane v našich občanech, ale i v evropské veřejnosti oprávněné podezření, že tak řečená Brežněvova doktrína stále platí a to, co se stalo v srpnu 1968 Československu, se může zase opakovat.

Děkujeme Vám za vyřízení našeho stanoviska a přejeme Vám vše dobré.

Prozatímní koordinační výbor
Hnutí za občanskou svobodu

R. Battěk, J. Čarnogurský, J. Kozlík,
Fr. Řehánek, V. Benda, Jar. Glac, L. Lis,
Jar. Šabata, P. Bratinka, T. Hradílek,
P. Naumen, J. Štern

PROHLÁŠENÍ

Zprávami ministerstva vnitra z 29. 6. a 3. 7. t. r. o údajné souvislosti organizované záškodnické činnosti s aktivitou československých nezávislých skupin vstoupila kampaň nynějšího režimu proti nezávislým aktivitám do další, nebezpečné etapy. Nezávislá občanská hnutí jsou bez jakýchkoli důkazů činěna zodpovědnými - přinejmenším ideově - za značné hmotné škody.

Nezávislá občanská hnutí nedisponují prostředky, jimiž by mohla okamžitě takové pomluvy zprovodit ze světa. Tyto pomluvy co nejrozhodněji odmítáme. Jejich podstatu však, odpovědnost za škody způsobené a působené národnímu jmení je třeba vzít zcela vážně a učinit tuto otázku nedávné minulosti počátkem celospolečenského dialogu. Nechceme, aby v něm šlo o odvetu, o silná slova a vyřizování účtů. Skutečná náprava však není možná, nezjistí-li se veřejně pravý stav věcí. V tomto smyslu je důležité odpovědět nejprve na čtyři otázky.

Otázka první: Kdo, které orgány a organizace způsobily ono nesmírné poškození československého národního hospodářství, projevující se rapidním snížením jeho produktivity, neschopností tuzemských výrobních podniků na zahraničních trzích, vysokými výrobními náklady i maximálně neefektivní makrostrukturou.

Otázka druhá: Kdo jmenovitě má na svědomí neustávající pustošení našeho životního prostředí, hromadný úhyn lesů, otrávení vody a potravin dusičnany, vysokou emisí škodlivin atd., atd.?

Otázka třetí: Které orgány, instituce a osoby lze volat k zodpovědnosti za to, že životní úroveň v Československu, která byla ještě před několika desetiletími jedna z nejvyšších v Evropě, nesnese dnes srovnání s životní úrovní hospodářsky vyspělých zemí?

Otázka čtvrtá: Kdo a které orgány přivedly národní zdraví k takovému úpadku, že se zkracuje lidský věk, roste úmrtnost kojenců i procento nemocnosti dospělých? A kdo - což s tím souvisí - má na svědomí katastrofální stav československého zdravotnictví?

Zdůrazňujeme, že právě takový počátek celospolečenského dialogu je nutný a opakujeme, že ne proto, aby to usnadnilo odvetu. Pro celou společnost je však neobyčejně důležitá otázka odpovědnosti. Je krajně znevážlivá i duchovní krizi na ty, kdo proti ní systematicky vystupují: obhájce a stoupence lidských práv, občanské svobody a demokracie. A naopak je pro celou společnost životně důležité přistoupit k vytváření naší budoucnosti s vědomím oné míry odpovědnosti, která každému z nás přísluší.

V Praze dne 12. 7. 1989

Za Hnutí za občanskou svobodu:
Rudolf Battěk
Ján Čarnogurský
Ladislav Lis
Jaroslav Šabata

Za Demokratickou iniciativu:
Bohumil Doležal
Emanuel Mandler
Ilja Storoženko
Eva Štolbová

Za Nezávislé mírové sdružení:
Jana Holznerová
Chudomel Jan
Jana Petrová
Jan Svoboda
Ruth Šormová

Skupinky HOS se začínají utvářet

Je nám všem jasné, že za současné situace se nelze scházet ve větším počtu. Dekladem toho je například rezeňaná schůzka účastníků HOS v Praze 6, v restauraci Na Hradech. Byla důkazem, že u nás je svobodná diskuse vyloučena, setkávání nezávislých občanů přestě není proveditelné. Netajíme se se svou činností, svými úmysly, nespokojeností, publikujeme je, jak nám naše ztížené podmínky dovolí. Nelze však zveřejňovat předem místo a čas setkání, aby nedošlo k jeho zmaření. Zatím je tedy možné se scházet pouze v menších skupinách a prostřednictvím svých zástupců se vzájemně informovat.

Činnost skupin se už aktivně zabíhá v Praze 5 a v Praze 6, uskutečnila se i setkání celeobvodní. Na své první seznávací a informativní schůzce se sešli účastníci z obvodu Prahy 4, jednotlivé skupinky se tam nyní formují. Kenala se i schůzka v Praze 2, i když zatím v menším počtu. Místa setkávání se velí operativně, byty, restaurace, příroda. Náplní setkání jsou jednak organizační záležitosti, jednak diskuse k naší činnosti a připravovaným akcím. Připomíná se, že nejsem organizací, ale pouze seskupením lidí podobného smýšlení, názorů a úmyslů.

Hlavním současným tématem je diskuse k přípravě ústavy. "Principy nové ústavy".

XXXX

Z ČINNOSTI SKUPIN HOS

XXXX

kteřé HOS předkládá nejen svým účastníkům, ale i širší veřejnosti, jsou již zpracovány a vytištěny jako 4. číslo Zpravedaje. Vzhledem k úmyslu seznámit s nimi veřejnost, je třeba je rozšířit se nejvíce, hevěřit o nich ve skupinkách účastníků HOS i s ostatními občany, abychom tak přispěli k rozvinutí skutečné všelidové diskuse o přípravě základního zákona státu.

S potěšením je mezi účastníky přijímáno TICHE KORZO po pěší zóně uspořádané v pondělí 19. června na protest proti nepovelení veřejného shromáždění občanů k vídeňské následné schůzce KBSE, a navrhuje se jeho příležitostné opakování. -jr-

Dne 10. 6. 1989 se sešli aktivisté zápa-dočeských iniciativ, aby se vzájemně informovali o své činnosti a dohodli se na dalším společném postupu. V diskusi se mimo jiné zabývali stavem současného odborového hnutí.

Účastníci setkání uctili památku obětí vyhlazení Lidic; velvyslanectví ČLR adresovali svou solidaritu se zápasem čínských studentů a dělníků za lidská práva spolu s protestem proti současným represím, jímž jsou vystaveny čínské demokratické síly.

Vrcholným orgánům Československého státu účastníci zaslali žádost o propuštění vězňů svědomí a dodržování lidských práv a občanských svobod.

Setkání se zúčastnili jako hosté mluvčí Charty 77 Dana Němcová a Tomáš Hradílek, za Hnutí za občanskou svobodu Rudolf Battěk, Pavel Nauman a Jiří Kozelka a za Demokratickou iniciativu Emanuel Mandler.

Na setkání bylo přítomno kolem 40 osob.

11. června 1989

Za účastníky:

Jindra Konečný, Hor. Blatná
Jiří Šašák, Plzeň
Zdeněk Vachtl, Klatovy
Jiří Kratochvíl, Sušice, Mír. Crha, Volary

Pan
Ladislav Adamec
předseda Federální vlády ČSSR
Nábřeží kpt. Jaroše
Praha 1 - Malá Strana

Pane předsedo vlády,

touto peticí chceme my, převážně mladí občané této republiky, říci Vám a všem spoluobčanům, že máme rádi svou vlast a chceme ji smysluplně budovat. Chceme budovat a ne rozvracet, a ani se necítíme být "živly", jak nás označují některé Vaše sdělovací prostředky; říkáme Vaše, protože je v nich místo jen pro Vaši pravdu. Svět našich představ v realizaci Vašich slov nenacházíme.

I my cítíme potřebu a chceme se vyjádřit k tomu, co se okolo nás v současné době odehrává. Vraťte nám aspoň jediné, a to amysl slov "Homo sapiens", a tím nám dáte možnost svobodně používat svůj vlastní rozum při posuzování událostí okolo nás, beze strachu o rodinu, zaměstnání a vlastní svobodu. Jestli s námi vůbec počítáte ve svých plánech, které se nás každodenně dotýkají, dejte nám možnost se k nim svobodně vyjádřit, a to i k se-bepalčivějšímu problému.

Jestliže má dojít v budoucnosti k uskutečnění tak očekávaného dialogu všech občanů, pokládáme za nutné:

- 1) Bezpodmínečné dodržování čs. závazků z Vídeňské následné schůzky KEBS.
- 2) Propuštění všech politických vězňů.
- 3) Legalizaci všech nezávislých iniciativ, jež svojí podstatou neohroží vlastní existenci člověka, tím jim dát možnost seznámit veřejnost se svými názory.

Stojíme tváří v tvář přítomnosti, vědomi si odpovědnosti za ni, věříme, že jedině otevřenou angažovaností všech najdeme tu správnou cestu, po které se našim dětem půjde lehčeji než nám, cestu bez ústupků a lží.

Myslíme si, že jedním z těch dobrých kroků bude i to, že přistoupíte i na naše názory.

Ve Volarech dne 5.6. 1989

Zasláno: ČTK

Hnutí za občanskou svobodu

37 podpisů

1. července se v pohraničním městečku na Šumavě, ve Volarech, sešlo asi 30 mladých lidí nezávisle na oficiálních institucích k brigádě, na které vyčistili okolí Křížové cesty od polomů a lesního náletu. Po práci signatáři HOS spolu s ostatními brigádníky uctili u pomníku památku umučených žen, obětí pochodu smrti z koncentračního tábora z Rawensbrücku. Krátký proslav vyzněl v nesouhlas se všemi druhy násilí, at k nim docházelo v minulosti či v současnosti.

Potom už brigádníci, označení trikolorou a "pláčkami" s nápisem VŽDY S ÚSMĚVEM A S HNUTÍM ZA OBČANSKOU SVOBODU rozdávali na ulici dětem cukroví a udiveným maminkám květiny s přáním pěkného prvního prázdninového dne. Nakonec se tito živlové uchýlili do soukromí pod transparent SVOBODU KRTKŮM a zde v plodné diskusi z Klubu právní podpory a za poslechu folkových písní strávili zbytek dne.

F.K.

Letešní 16. červen je v Maďarsku pokládán za předěl, v němž se stíhají etapy. Celý národ se toho dne - ať už aktivně či pasivně u televizorů - účastnil pohřbu pěti významných osobností v čele s někdejší předsedou vlády Imrem Nagyem; byli zatčeni po potlačení lidového povstání v roce 1956, popraveni 16. 6. 1958 a zahrabáni ve společné šachtě na okraji hřbitova.

Maďarský tisk uveřejnil nedávno dvě fotografie: na jedné je policejní zákrok proti několika jednotlivcům, kteří ohtěli loni 16. června ucít památku popravených. Na druhé je státní pohřeb, který se účastnil oficiální pohřbu těchto obětí letos 16. června. Pohřeb se konal za účasti oficiálních osobností a Maďarska i zahraničí, členů zastupitelského sboru (až na pár výjimek), bez policejních pořádkových sborů a za přítomnosti čestné vojenské jednotky na hřbitově.

Co všechno můsely stihnout pokrekové síly ve vládě, v parlamentě, ve straně, v národě, nezávislých iniciativách, aby mohlo během jediného roku dojít k takové změně?

Na detaily není prostor, pokusím se opozornit jen na ty nejdůležitější kroky.

Ze strany (MSDS) odešel Kádár a jeho nejbližší spolupracovníci. Na jejich místa nastoupili noví lidé - někteří s odhodláním depracovat se ke zcela novému modelu politického a hospodářského života, někteří ještě s nadějí, že se jim staré praktiky podaří uchovat při životě povelenním "neškodných" kosmetických úprav. Desetitisíce komunistů znechuceně opouštělo zdiskreditovanou stranu, ve které pak na jaře dochází k ostré diferenciaci, vrcholící převahou reformistů. To se projevilo jmenováním "kvarteta" (R. Nyors, I. Pozsgay, M. Németh a K. Grosz), pod jehož taktovkou bude do sjezdu, do 7. října, vypracována koncepce i volební program strany nového typu. Strany, které už nebude vedení jistě ustavovat, ale která se o své místo na slunci bude ucházet ve volbách jako rovná s rovnými v pluralitním systému.

K personálním a organizačním změnám došlo i ve vládě - ta nejdůležitější, myslím, je, že se vláda stala nezávislou na straně.

Parlament, zvolený sice už podle nového volebního zákona (schváleného před 5 lety) při systému více kandidátů, prošel bleskovým vývojem od sboru kývalů v zákonodárný sbor. Dlouho byla převaha zastánců starých praktik očividná, ale v Maďarsku se glastnost pouze neinzuruje, tam skutečně funguje. Jednání parlamentu se tak dostalo pod přímou kontrolu veřejnosti a voliči začali uplatňovat své právo odvolat poslance, který neplní jejich požadavky. Odvolání, ale i ti, kteří pochopili, žeňový styl nemají a odešli sami, se nahrazují lidmi, vybíranými přímo pod drobnohledem a skýtajícími potřebné záruky.

V r. 1956 vláda I. Nagyho během své třínáctidenní existence přijala některé zákony, podle nichž bylo možné zakládat nové strany a organizace, které zrušily cenzuru atd. Zákony přes třicet let dřímaly v šanonech. Fungovala pouze "převodová páka" - Vlastenecká fronta, a v pololegalitě nezávislé skupiny. Policejní postihy sice občas byly, byly domovní prohlídky a finanční postihy, ale tresty na svobodě, pendreký a vodní děla proti lidem nikoli.

Během posledního - zhruba půldruhého roku - přešly zákony z šanonů do praxe: proto, že existovalo několik pokrekových funk-

cionářů - i když půvedně ještě nikoli na pe-
stech nejvyšších, proto, že k snahám jinak
smýšlejících se rychle přidávali občané nej-
různějších profesí, věku, názoru, vyznání i
etnických skupin, ale i proto, že předchozí
garnitura prohespodařila nejen státní poklad-
nu, ale i důvěru nejširších vrstev. Zákony
daly vzniknout staronovým i novým politickým
stranám, zájmovým organizacím, odborům; zro-
dil se maďarský pluralismus, respektující
právo shromažďovací a spolčovací, umožňující
vydávání tiskovin, nezávislých periodik.

Po dlouhých průtahách zasedli v létě
ke "kulatému stolu" třech stranách zástupci
MSDS na straně jedné, tzv. opozice (další
politické strany a organizace) na straně
druhé a zástupci z Vlastenecké fronty na
straně třetí. Mají se dohodnout na zásadách
nové ústavy, volebního zákona, na takovém na-
delu státu, který bude v rámci zemí Varšav-
ského paktu fungovat jako právní, demokrati-
cká pluralitní parlamentní demokracie. Vedou-
cí sílu budou určovat výsledky voleb, cestu k
vyřešení z hospodářské krize a zadluženo-
sti (dědiotví po staré garnituře) ekonomická
reforma počítající se smíšenou ekonomikou,
tj. tržním hospodářstvím, kde působí sektory
státní, družstevní a soukromý vedle sebe.

Maďarští předáci zdůrazňují, že jejich
cílem je se nejtěsněji spolupráce se všemi
evropskými státy, jejich hospodářskými a jinými
společenstvími tak, aby se země zařadila
jako organická součást středoevropské kul-
tury, společnosti a tradic nebo chcete-li,
aby zaujala své místo ve společném evropském
domě.

V tomto směru už úspěšně vykročila.
Zahájila likvidaci zátarasů na maďarsko-ra-
kouské hranici, přijala pozvání na července-
vé zasedání Evropského parlamentu, jehož
členem se má stát do tří let - zatím jako je-
diná ze zemí socialistického společenství.
Důsledně dodržuje závazky vyplývající z ped-
pisu Helsinských dohod a následně schůzek ve
Vídni. Za součást národa pokládá i 5 milionů
Maďarů, žijících - ať už z jakéhokoli důvodu -
námě hranice země, umožňuje svým občanům
dlouhodobé pobyty v cizině se samozřejmým
právem na návrat domů, zavádí náhradní vojens-
skou službu a mnohé další. Na hranici se
SSSR (zhruba na jižní hranici bývalé Podkar-
patské Rusi) zavedla malý pohraniční styk a
navázala velice úzký kontakt a dvoustrannou
spolupráci maďarskou menšinou na území SSSR. Nedávno
tam dovezla ve dvou kamionech nábožen-
skou literaturu v maďarštině, dala do škol
s maďarským vyučovacím jazykem učebnice děje-
pisu, nejvyšší maďarští církevní hodnostáři
na tomto území oslavovali počátkem léta ma-
ďarsky máe, slíbili vyslat maďarské kněze
do neobsazených farností a nabídli možnost
studia na teologické fakultě. Obnovily se ma-
ďarské názvy měst a vesnic - přestě maďarská
menšina v Karpatech se stává - alespoň podle
vývoje v posledním půl roce - vzorovou uká-
zku svedené rozvoje etnické menšiny v
SSSR. Maďarský tisk i televize přinášejí z té-
to oblasti časté reportáže.

Te všechno a ještě mnohé dalšího doká-
zalo Maďarsko, než se rok s rokem sešel. Za-
ujal mě zajímavý detail: rodiny popravených
16. června 1958 se dlouho a marně dežadovaly
estataků svých mrtvých, aby je mohli pietně,
v kruhu rodinném pohřbit. Narážely na zeď od-
mítavého mlčení. Mocní váhali až preváhali.
Letos se tedy konal pohřeb celestátní a při-
hlížel mu celý svět. Ruku v ruce s ním jde
i rehabilitace obětí, i zhednocení maďarské-
ho povstání z r. 1956 na základě dokumentů
a svědectví. I v SSSR se už objevují zmínky
o spolupíně na tehdejších událostech.

Předseda Společnosti Bajosy-Zsilinszké-
ho k tomu v listu Magyar nemzet napsal: Bez
vytrvalé legální i ilegální činnosti demo-
kratické opozice...bez obětavé práce samiz-
datů..., bez organizátorské, vysvětlující,
aktivizující činnosti mnoha aktivit a sku-
pin bychom nedospěli k 16. červnu 1989.

-nc-

N Ě K O L I K V Ě T

První měsíce roku 1989 znovu ukázaly, že
i když se současné československé vedení vel-
mi často zaklíná slovy "přestavba" a "de-
mokratizace", ve skutečnosti se dost zoufalě
vzpírá všemu, co demokracii vytváří nebo co
jí aspoň vzdáleně připomíná. Petice a inici-
ativy občanů, které samo neorganizovalo, od-
mítá jako "nepřátelské". Pokojná lidová
shromáždění rozhání. Do přípravy nových zá-
konů nedovoluje veřejnosti mluvit.

Tytéž měsíce však zároveň ukázaly, že
občanská veřejnost se už vymaňuje z letar-
gie a že stále více lidí má odvahu veřejně
projevit svou touhu po společenských zmé-
nách.

Pohyb ve společnosti se tak začíná stále
povážlivěji srážet s nehybností moci, roste
společenské napětí a začíná hrozit nebezpe-
čí otevřené krize.

Takovou krizi si nikdo z nás nepřeje.

Proto vyzýváme vedení naší země, aby po-
chopilo, že nadešel čas ke skutečným a dů-
kladným systémovým změnám a že tyto změny
jsou možné a že mohou mít úspěch jen tehdy,
bude-li jim předcházet vskutku svobodná a
demokratická diskuse. Prvním krokem k jakým-
koli smysluplným změnám - novou ústavou po-
čínaje a ekonomickou reformou konče, musí
být tedy zásadní změna společenského klima-
tu v naší zemi, do kterého se musí vrátit
duch svobody, důvěry, plurality.

Podle našeho názoru je k tomu třeba:

1. aby byli okamžitě propuštěni političtí
vůdci nové
2. aby přestala být omezována svoboda shro-
mázdování
3. aby přestaly být kriminalizovány a pro-
následovány různé nezávislé iniciativy a
začaly být konečně chápány i vládou jako
to, čím v očích veřejnosti už dávno jsou
- totiž jako přirozená součást veřejného
života a legitimní výraz jeho různorodo-
sti. Zároveň by neměly být kladeny pře-
kážky vznikání nových občanských hnutí,
včetně nezávislých odborů, svazů a spol-
ků, byly
4. aby sdělovací prostředky i veškerá kultur-
ní činnost zbaveny všech forem politické
manipulace a předběžné i následné skryté
cenzury a otevřeny svobodné výměně nágo-
rů a aby byly legalizovány sdělovací
prostředky, působící dosud nezávisle na
oficiálních strukturách.
5. aby byly respektovány právně požadav-
ky všech věřících občanů
6. aby byly všechny chystané i uskutečňova-
né projekty, které mají natrvalo změnit
životní prostředí v naší zemi a předur-
čit tak život budoucích generací, neod-
kladně předloženy k všestrannému posou-
zení odborníků i veřejnosti.
7. aby byla zahájena svobodná diskuse nejen
o padoucích letech, ale i o Pražském je-
ru, invazi pěti států Varšavské smlouvy

a následně "normalizaci". Je smutné, že
zatímco v některých zemích, jejichž armá-
dy tehdy do československého vývoje za-
sáhly, se dnes už o tomto tématu začíná
věcně diskutovat, u nás je to stále ješ-
tě velké tabu. A to jen proto, aby nemu-
žli odstoupit ti lidé z politického a
státního vedení, kteří jsou odpovědní i
za dvacetileté upadání všech oblastí spo-
lečenského života u nás.

Každý, kdo souhlasí s tímto stanoviskem,
může je podpořit svým podpisem.

Vládu vyzýváme, aby s ním nenaložila tak,
jak je dosud zvyklá s nepohodlnými názory
nakládat. Zasadila by tím osudnou ránu nadě-
jím, jimiž jsme vedeni, totiž nadějí na
skutečný politický dialog jako jediné možné
výhledisko ze slepé uličky, v níž se Česko-
slovensko nalézá.

O T E V Ě R Ě N Ý D O P I S

NAŠIM VÝCHODOEVROPESKÝM PŘÁTELŮM

Drazí přátelé,

pojaltská éra se chýlí ke svému konci.
Celá naše oblast je v bouřlivém pohybu.
Sovětský svaz již nemá takové prostředky
k vykonávání své vlády nad východní Evropou
jako dříve. Naše země buď opět získají svou
nezávislost nebo se stanou neovladatelnými.

Oslabený Sovětský svaz nemá jinou volbu
než jednat se západními velmocemi o novém
evropském pořádku. Novou jaltu však nechce-
me. Nechceme, aby někdo jiný rozhodoval o
našich osudech. Naším zájmem je, aby dohody
mezi velmocemi vytvořily mezinárodní situa-
ci, která nám umožní zvolit vlastní vnitřní
i zahraniční politiku.

To znamená, že my sami se musíme stát
faktorem na mezinárodní scéně. Dosáhnout
toho můžeme pouze společně. Měli bychom
vznést společný návrh na mírové přehodnoce-
ní současného stavu. Měli bychom formulovat
společné požadavky. Měli bychom zahájit spo-
lečný zápas.

Je nutné, abychom zaujali společné stano-
visko k vzájemným vztahům našich národů. Na-
še národy jsou - navzdory našemu společnému
osudu - v mnoha případech rozděleny tradič-
ními antagonismy. Sovětský útlak tyto anta-
gonismy pouze utlumil a tím je ve svých dů-
sledcích ještě zhoršil. Ideály demokracie a
bratrství vyžadují, aby zotročené a utlačo-
vané národy znovu nabyly své práva; politic-
ký realismus nám diktuje povinnost překoná-
vat překážky, stojící v cestě spolupráci me-
zi našimi národy.

Liga svobodných demokratů navrhuje, aby
se koncem roku 1989 uskutečnila v Maďarsku
konference demokratických organizací a hnutí
východní Evropy. Konference by se zabývala
dvěma následujícími otázkami:

- 1) Co by mělo být naším společným programem
na likvidaci současného rozdělení Evropy, co
bychom měli Sovětskému svazu navrhnout a co
od něho požadovat?
- 2) Jak bychom měli nahlížet vztahy mezi naši-
mi státy, jak by měla být zajištěna práva ná-
rodnostních menšin a jejich rovnoprávnost,
jak bychom měli dosáhnout usmíření mezi naši-
mi národy?

Draží přátelé, toto je pouze začátek našeho zápasu. Nemůžeme opomenout ty, kteří trpí vězněním a persekcemi jen proto, že brání svobodu, demokracii a národní nezávislost. Liga svobodných demokratů je solidární se všemi, kteří trpí pod totalitarismem, ať už to jsou Rumuni, Češi, Slováci, Poláci, Němci, Maďaři, Slovinci, Srbové, Chorvati, Rusové, Ukrajinci, Estonci, Lotyšci či Litevci.

Valné shromáždění
Ligy svobodných demokratů

Budapešť, 19. března 1989

*** **

V HLAVNÍ ROLI

V nové ústavě má být zakotvena vedoucí úloha strany. Tedy KSČ, pochopitelně. Jak se taková vedoucí úloha uplatňuje? Dvěma principy. Vně KSČ zdanlivě demokratickým parlamentarismem a uvnitř totalitním "demokratickým centralismem".

Nejdříve k tomu prvému: nejméně dvě třetiny křesel v každém zákonodárném sboru jsou vyhrazeny členům KSČ. To je většina určující vše, tedy i změnu ústavy. Klub komunistických poslanců je postačující k čemukoli a zbytek je jen výplň, dodávající zdání celospolečenské. Ukázalo se to například při odstavování L. Svobody z funkce prezidenta. Aby mohl být dr. Husák prezidentem i generálním tajemníkem zároveň, bylo nutno pořídně zaryt do ústavy a federalizačních principů. A jak to šlo rychle a hladce!

V soucinnosti totiž funguje druhá strana mince: "demokratický centralismus".

Prostřednictvím této dvojice principů strana ovládá celou společnost. Národní frontu od Svazu žen až po zahrádkáře. C armádě, policii a soudnictví nemluvě. Vede i vás. Ženejste stranik? Jistě máte nějakého nadřízeného, který jím je. A ten má kromě svých odborných a odborových povinností hlavně tu stranickou disciplínu, na jejímž základě byl jmenován. Rád splní stranický úkol a vyřídí to s vámi - "po hospodářské linii". Tomu se říká "uplatňovat vedoucí roli strany vůči..."

Celý život společnosti diriguje "vnitrostranická demokracie". Jaká je? V poslední době se kazí. Duchoděp m. Dvořák, člen komise vnitřního života strany západočeského KV KSČ si trpce stěžuje, že některým komunistům chybí dostatečná víra v myšlenky přestavby a ve stranu. Doslova: "Ústřední výbor o něčem rozhodne a část členů usnesení nerespektuje, nepřijme nebo pochybuje, protože si tak zvané zachovává svůj názor. Jde si p. své linii dál a jednota - první předpoklad akčnosti - je narušena. Odraz pak vidíme v masové politické práci. Mizí z ní údernost, probíjování myšlenek zůstává stále na jedné a těch samých." /RP 30. 3. 1989/

Podle "jedné a těch samých" vlastně činnost všech straniků řídí ÚV. a jak rozhoduje ÚV? Podle předsednictva, které mu předkládá své jednomyslné návrhy. ÚV je pak schváln, vlastně "odsouhlasí". Je vázán stranickou disciplínou. A svými prebendami.

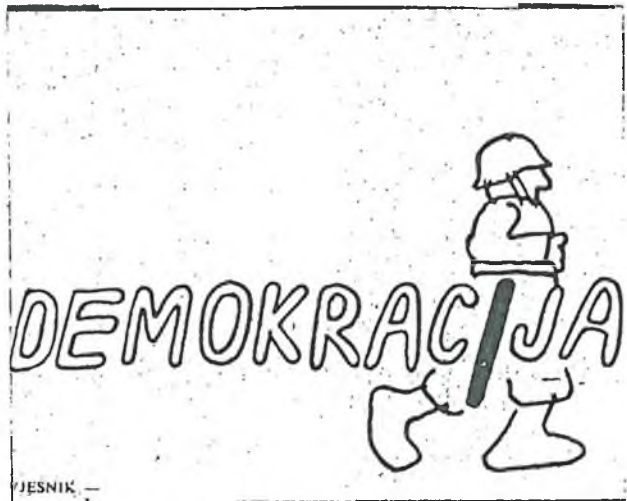
A co děje v předsednictvu? O to se stranici nezajímají. Jsou disciplinováni. A nestraníkům do toho nic nema být. Ostatně stranická zasedání jsou pro ně tajná.

Kdo tedy vede společnost? Ten z předsednictva ÚV KSČ, který má v ruce největší klacek?

Jak strana vede? Skrze kádry. Jak se stát kádrem? Narodit se kádrem, oženit se s jejich doerami, převzít za ně špinavou práci při odstraňování ne-kádrů. Dopln každý sám podle zkušenosti ze svého okolí.

Proč strana vede? Protože má všelidovou podporu? Ale pak svoji úlohu nemusí kotvit v ústavě. Nebo snad nemá podporu? Tím spíš její úloha nemá v ústavě co dělat! "V minulosti vládlo v KSČ přesvědčení, že prohlubování vedoucí úlohy se děje především oslabováním ostatních subjektů," pronesl ing. M. Kroh, Čec z Vysoké školy politické KSČ na schůzi socialistů /Čs. strany socialistické/ v Praze 10 na konci dubna 1989. "To se však ukázalo být brzdou společnosti."

Brzdou je však i ústavně proklamovaná vedoucí role kohokoliv vůbec. -kij-

VYPRAVÍM p o u z e SEN

Měl jsem totiž sen tak zvláštní, že si opravdu vůbec nejsem jist, jestli mne nestihne dost těžký trest za jeho převyprávění.

Zdálalo se mi, že se v naší zemi konalo zcela svobodné referendum o tom, kdo chce žít dál pod vládou komunistů a kdo chce žít mimo jejich dosah.

To referendum v mém snu dopadlo tak, že skoro celý národ chtěl žít mimo dosah komunistů.

A tak si lidé řekli, že komunistům nechají část země svou rozlohou uměrnou jejich počtu. Říkali tomu p o l i t i c k á f e d e r a l i z a c e .

Pár komunistů chtělo nějak protestovat, ale jiní komunisté je hned okřikl, ať prý raději mlčí, protože kdyby se prý ti dříve ovládaní dožadovali úplně spravedlnosti, nastěhovali by se ne uzemí uměrně jejich počtu, ale někam úplně jinam!

A pak už ten sen byl celý jen o tom, jak se ti, kdo volili život bez vlády komunistů, učili žít svobodně a lidsky důstojně.

Antonín Bělohoubek

XX

DISKUSE NÁZORY POLEMKA DISKUSE

XX

Poslední měsíce je československá veřejnost postavena před kontrastní a rozdílné postoje, vyplývající jednak ze zdánlivě lhostejného a nezaujatého stanoviska většiny a z emočně radikálních postojů některých jednotlivců a skupin opozičního hnutí.

Jedni pozorují nezučastněně toto dění ze svých světu uzavřených příbytků a nedělních chat a chalup, ti druzí pobíhají zpravidla po Václavském náměstí s healy a transparenty a stávají se snadnou kořistí vycvičených oddílů policie, aby v různých intervalech byli stavěni před soudy jako výtržníci a narušitelé veřejného pořádku.

Jakou to má cenu? Ptají se ti první a kroutí nechápavě hlavami. Jakou cenu a jaký praktický význam má taková aktivita, která vede k přeraženým žebrům a kriminálu, k problémům na pracovišti i jinde? Ti druzí se naopak domnívají, že jen takováto aktivita má význam, neboť lidu chybí toliko dobrý příklad nebojácnosti a odvahy. Lid, když spatří nebojácné a odvážné jednotlivce, ochotná se k nim přidá a pak už není daleko doba, kdy čas oponou trhne a spravedlnost zvítězí.

Většina má své dobré důvody, neboť jim k tomu dává plně oprávnění historická zkušenost. Menšina má už dost všeho a ráda by postřčila historický čas o nějakou tu hodinu dopředu a pomohla uspišit dílo obnovy.

Neodílím skepsi většiny, ani revoluční náladu menšiny, i když jsem si vědom toho, že doba pokročila a čas nesnese odkladu. Národní problémy završily nepěknou epochu reálného socialismu a dožadují se svých řešení. Jsem si však vědom toho, že národní problémy se nedají řešit demonstracemi a konfrontací jako programem. Představa, že národ se přidá k hrdinským a nebojácným jednotlivcům, nebo i aktivním stovkám je naktivní a nerealistická. Národ nepotřebuje mučedníky, ale řadu mravně pevných osobností, které by jej svým postojem a autoritou dokázaly postupně evoluční cestou vyvést z rozvalin a kalu vymožeností reálného socialismu, k pevné, stabilní a ekonomicky prosperující demokratické společnosti. Cit pro politický realismus by nás měl vést k tomu, abychom opustili cestu bezúčelné a ve svých důsledcích škodlivé konfrontace a soustředili své úsilí v první řadě na programové sjednocení. Je třeba si uvědomit, že několikaminutové rozvinutí transparentů se seberevolučnější a setepřevratnější myšlenkou není ve skutečnosti činem, který by byl smysluplný, ale toliko osobní nebo skupinovou proklamací názoru. Tato skutečnost nic a nikoho neovlivní. Jeho nositelé se pouze veřejně deklarují, ve smyslu sděleného. Uvědomme si však, že dnes už všichni vědí, jaké kdo má názory. K tomu přispěla i kampaň veřejných sdělovacích prostředků, která oslovila daleko větší okruh obyvatel, než samizdatové úsilí.

Je čas konečně překročit infantilní vývojovou etapu deklarací směrem k vážné a cíle-

vědome práci. Je čas položit si otázky, které se přímo dotýkají nejbližší budoucnosti: Jme připraveni pro nelehkou, vytrvalou a trpělivou práci, třeba i stranou od mikrofonů a kamer západních sdělovacích prostředků? Jme ochotni ustoupit od sebeoslavného upírání pozornosti na sebe sama a přenést tuto pozornost na potřeby národa? Kdo a jak vychová osobnosti moderní politické vědy a ekonomie, kteří budou již zítra schopni převzít důležitá a odpovědná postavení? Nebo snad víte o někom ve svém okolí, kdo by byl schopen převzít tyto zodpovědnosti bez zbytečných proklamací, avšak s vlastním smysluplným programem? Který by byl schopen poskytnout národu záruky, že se vyplatí vystoupit z lhostejné pasivity a podpořit tuto vůli, která perspektivně přežije zahrňující a povolna umírající starý, přežilý systém?

Meledejme vinu ve lhostejnosti a pasivitě národa a hledejme ji v sobě, neboť ještě nikdo národu nepředložil adekvátní podrobný a systematický program národní obnovy. Namísto toho se několik desítek lidí /promiňte mi to/ produkuje se svými revolučními náladami národu na očích. Stačí to k tomu, abychom získali nějakou širší podporu? Asi sotva.

Eduard Vacek

...Lidem se daří překonávat strach, ale jde to pomalu. Nemůžeme však očekávat se založenými rukama nějaký zázrak zvenčí. Svobodu a občanská práva nám nikdo na tácu nepřinese. Musíme se sami, jeden jako druhý, každý podle svých možností a schopností, s plnou odpovědností, o ně zasazovat...Neobyčejný rozmach činnosti celé řady nezávislých iniciativ potvzuje, že se lidé opravdu přestávají schovávat do ulit anonymity a začínají se hlásit o slovo...Je stále širší a širší občanská angažovanost, stále více lidí, kteří jsou názoru, že "čas dozrál k práci vpravdě politické".

Jan Zima

Vypracování jednotné struktury HOS je základem předpoklad pro vytvoření akceschopného útvaru, který by mohl zajistit přání všech signatářů a lidí sympatických. Vytvoření jednotného systému nemá nic společného s omezením demokratičnosti celé organizace. Funkcionáři na všech stupních by měli být voleni a měli by se po absolvování určitého volebního období zodpovídat z toho, co učinili. Zároveň by měli mít členové možnost vznášet připomínky k jejich práci i k činnosti celé organizace.

Při tvorbě jednotného systému musí být také brán zřetel na to, že počet členů se bude zvyšovat a možná i lavinovitým tempem. I na to musíme být připraveni.

Dialog vedený na úrovni na oficiálních akcích je jistě jedním z naprosto správných kroků, jak získat podporu veřejnosti. -JAM-

XX

DISKUSE NÁZORY POLEMKA DISKUSE

XX

D
O
P
I
S
Y
I
S
Y
P
I
S
Y
D
O
P
I
S
Y
D
O
P
I
S
Y

Napsali nám :

Z PŘELOUČE

"...I kdy naše městečko nepatří v jistém ohledu mezi zvláště významné, přesto nám jeho budoucnost nemůže být lhostejná. Proto rovněž podepisujeme manifest Demokracií pro všechny" a připojujeme se tak k Hnutí za občanskou svobodu... Podotýkáme, že tak nečiníme z jakýchkoli komplexů přehliženého nebo nedoceněného mladého člověka. Chápeme to jako vážný projev vlastního svědomí a jako důkaz solidarity s ostatními lidmi, kteří se postavili na správnou cestu..."

Miloslav Rudolf, Ivan Staněk, Přelouč
elektrikář a opravář zeměl. strojů

Z OLOMOUCE

Tomuto několika řádky se chci připojit k těm, jež - nemohou-li být studnou, nechtějí být ani pískem, a vyjádřit Vám nejen podporu v úsilí o obnovu skutečného občanského vědomí v životě, ale i osobní sympatie. LH

Z Chuchelné:

Jsem obyčejný vesničan, přesto si dovoluji připojit se svým podpisem k textu Vašeho Manifestu. Jsem přesvědčen, že politická aktivizace veřejnosti ve všech vrstvách je věcí nutnou, proto mne potěšil vznik Hnutí za občanskou svobodu. Myšlenky formulované v Manifestu odpovídají mému přesvědčení, proto si Vám dovoluji nabídnout kromě pasivního souhlasu i pomoc ve Vaší jistě nelehké práci. Pomoc samozřejmě takovou, jaká odpovídá mému schopnostem a možnostem, takovou, jakou uznáte za vhodnou.

P.B.

Z Vavřínče:

Dostal se mi do rukou Manifest Hnutí za občanskou svobodu a také jsem četl jeho "propagaci" v Zemědělských novinách. Tímto chci připojit svůj podpis a vyjádřit radost nad jeho vznikem. Mám dojem, že vyjadřuje pocity a přání velké většiny slušných obyvatel tohoto nemocného státu. Velice rád s Vámi budu spolupracovat.

Ing. P.Š.

Hnutí za občanskou svobodu

ZE SEMIL

Vzhledem k tomu, že máme čtyři děti, plně si uvědomujeme svou zodpovědnost za lepší a demokratičtější budoucnost, nejen naší republiky, ale celého lidstva, budoucnost, která pro ně může znamenat pokrok a smysluplnější prožití života. Proto, že nám není lhostejná dnešní situace v naší republice, vystupujeme tímto z anonymity a veřejně se hlásíme ke znění úvodního textu HOS.

Milan a Jana Dědečkovi

SKUPINA OBČANŮ Z PRAHY 4, 6 a 10

Žádáme mluvčí Charty 77 a výbory nezávislých iniciativ, aby v jednáních o aktuálních problémech čs. veřejného života a v dalších jednáních s mocenskými orgány zastupovali zájmy čs. občanů...

Z MALÝCH SVATOŇOVIC

Doporučil bych jednou provždy ukázkovit tu to formulí: "Soudce, který vědomě odsoudí někoho za trestný čin, který nespáchal, se tím dopouští sám trestného činu."

Motivace tohoto činu, odůvodněná zájmem vládnoucí skupiny či tajným pokynem stranického sekretariátu není omluvou, protože on sám byl v soudní síni poslední osobou, která svými ústy vynesla rozsudek, odporující soudcovské nezávislosti a porušující lidské i všeobecné právo. Skutečnost, že tak činil proto, aby si zachoval vlastní existenci, závislou na vládnoucích lidech, je sobeckým argumentem, kterým omlouvá své vlastní svědomí.

Pravda je taková, že vrahem není kat, který popravil manžele Rosenbergovy ve Spojených státech či Vlado Clementise nebo generála Piku a ostatní vlastence u nás, ale soudce, který zneužil svého právníckého vzdělání a uměle takový rozsudek vyrobil a dal katovi příkaz k jeho vykonání.

Československá vláda byla po válce jednou z těch, které trvaly na tom, aby válečné zločiny nebyly promlčeny ani po padesáti letech a aby za ně pykali ti, kdož se jich dopustili. Nevidím žádný důvod, proč bychom měli promlčovat podobné činy těch, kteří mají na svědomí nezákonné popravy a zničení pokojného života tisíců našich rodin v hlubokém míru; kteří mají na svědomí existenci našich letců a vojáků nasazujících svůj život za války pro svobodu této země i tisíců dalších občanů jenom proto, že se postavili proti nově nastupující diktatuře a umlčování ve vlastní zemi. Že se postavili proti zničení Kočického vládního programu, který uzákonil vládu čtyř politických stran, na němž byla postavena tato poválečná republika.

M. Langer

.o.o.o.o.o.o.o.o.o.o.o.o.o.o.o.o.o.o.

Příjemnou dovolenou - pokud jste si posílili, teď alespoň hezké vzpomínky na ni, veselý zbytek prázdnia přeje a na Vaše dopisy a zprávy se těší

ZPRAVODAJ

.o.o.o.o.o.o.o.o.o.o.o.o.o.o.o.o.o.o.